

CRNA GORA
ZAVOD ZA ŠKOLSTVO

MATEMATIČKA GIMNAZIJA

Predmetni program

RUSKI JEZIK **drugi strani jezik**

I – IV razred

Podgorica

2020.

SADRŽAJ

A. NAZIV PREDMETA	3
RUSKI JEZIK – drugi strani jezik.....	3
B. ODREĐENJE PREDMETA.....	3
C. CILJEVI PREDMETA	4
D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA	4
E. OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA	6
PRVI razred – peta godina učenja.....	6
DRUGI razred – šesta godina učenja.....	9
TREĆI razred – sedma godina učenja	11
ČETVRTI razred – osma godina učenja.....	14
F. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA	16
G. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA	29
H. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA	30
I. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA (STRUČNA SPREMA I LITERATURA)	37

A. NAZIV PREDMETA

RUSKI JEZIK – drugi strani jezik

B. ODREĐENJE PREDMETA

U osnovi intelektualnog razvoja ličnosti nalazi se umijeće korišćenja komunikativnih funkcija jezika, sposobnost da pravilno i izražajno govorimo i pišemo, kao i da razumijemo ono što čujemo ili čitamo. Zbog toga se izučavanju stranog jezika pristupa kao procesu koji prevashodno omogućava proširivanje intelektualnih znanja čovjeka kao individue.

O značaju učenja ruskog jezika najbolje nam svjedoči podatak da ovim jezikom kao maternjim govori 170 miliona ljudi, a razumije ga preko 300 miliona. Ruski jezik se koristi van granica Rusije, jedan je od šest glavnih jezika OUN-a, kao i drugih relevantnih međunarodnih organizacija. Ruski jezik je odavno postao jezik međunarodne komunikacije i saradnje na globalnom nivou. Ovo je jezik nauke, kulture, diplomatije, međunarodne trgovine, turizma. Ruski je prvi jezik na kojem se progovorilo u kosmosu.

U savremenim društvenim okvirima se u skoro 80 zemalja svijeta izučavanje ruskog jezika tretira kao obavezno, osobito u zemljama zapadnog evropskog areala. Kada govorimo o izučavanju ruskog jezika kao stranog, osim što upoznajemo ruski jezički sistem, mi dobijamo i brojne relevantne informacije o bogatom kulturnom nasljeđu ruskog naroda. Dakle, ruski jezik prezentuje vrhunska kulturna i duhovna bogatstva, na njemu je stvorena izvanredna književnost koja sagledava probleme ljudske prirode i ističe važnost neprolaznih univerzalnih vrijednosti svijeta i čovjeka.

Ruski, kao i svi drugi jezici nosi u svojoj strukturi društvenu vrijednost, te stoga i proističe njegovo kontinuirano uključivanje u školske programe na svim nivoima obrazovanja. Časovi ruskog jezika doprinose izgrađivanju kulture opštenja, ovladavanju govornom etikecijom, strategijom, kao i aspektima dijaloške i grupne komunikacije.

Učenici¹ matematičke gimnazije u Crnoj Gori odabirom ruskog jezika kao drugog stranog i njegovim uspješnim savladavanjem pružaju sebi mogućnost ostvarivanja bližih i jačih kontakata i saradnje sa brojnim zemljama, čime se postižu i zadovoljavaju neophodni uslovi za ostvarivanje uspjeha u profesionalnim sferama djelatnosti.

U matematičkoj gimnaziji ruski jezik se uči u I, II, III i IV razredu, kao drugi strani jezik, koji je zastupljen sa dva časa nedjeljno.

Razred	Sedmični broj časova	Ukupni broj časova	Obavezni dio (80-85%)	Otvoreni dio (15 do 20%)	Teorijska nastava (TN)	Vježbe i ostali vidovi
--------	----------------------	--------------------	-----------------------	--------------------------	------------------------	------------------------

¹ Svi izrazi koji se u ovom materijalu koriste u muškom rodu obuhvataju iste izraze u ženskom rodu.

I	2	72	60	12	40%	60%
II	2	72	60	12	40%	60%
III	2	72	60	12	40%	60%
IV	2	66	54	10	35%	65%

Nastavniku se daje sloboda u kreiranju 15-20% otvorenog dijela nastavnih sadržaja. On treba da ih realizuje u saradnji sa učenicima i upravom škole, u skladu sa specifičnostima matematičke gimnazije, lokalne zajednice, interesovanjima i sklonostima učenika. Časove otvorenog dijela programa potrebno je označiti u godišnjim planovima nastavnika.

Nakon završene matematičke gimnazije, sa ukupnim fondom od 282 časa ruskog jezika i uz kontinuitet učenja ruskog kao drugog stranog od VI razreda osnovne škole, učenici mogu da dostignu nivo **B1.1**.

C. CILJEVI PREDMETA

Cilj učenja ruskog jezika je obučavanje učenika specijalističkih odjeljenja matematičke gimnazije za usmenu i pismenu komunikaciju na ruskom jeziku o različitim temama iz svakodnevnog života, kao i njihovo osposobljavanje za korišćenje relevantne naučne literature iz oblasti matematike, informatike, tehničkih nauka itd.

OPŠTI CILJEVI

Učenici će:

- razviti komunikativne sposobnosti,
- steći vještinu razumijevanja po sluhu, kao i pročitanoj tekstu,
- stvoriti valjane lingvističke osnove za dalje proširivanje znanja iz domena ruskog jezika,
- umjeti na ruskom jeziku da iskažu, verbalno i neverbalno, svoje misli, želje i osjećanja,
- upoznati rusku kulturu, tradiciju, običaje i razviti interkulturalnu kompetenciju.

D. POVEZANOST SA DRUGIM PREDMETIMA I MEĐUPREDMETNIM TEMAMA

U nastavi ruskog jezika postižu se brojni ciljevi koji su u korelaciji sa drugim nastavnim oblastima: prirodnim i društvenim naukama. Ukazana integrisanost se odnosi na sljedeće predmete i discipline:

- **nastavu crnogorskog-srpskog, bosanskog i hrvatskog jezika i književnosti:** dobro poznavanje maternjeg jezika pruža mogućnost učeniku da lakše i bolje shvati i usvoji jezičke norme ruskog jezika. Usvajajući ovaj strani jezik učenik će se koristiti pojmovno-terminološkim sistemom maternjeg jezika na način što će se služiti osnovnim znanjem o strukturi jezika uopšte, zatim on će prenositi već stečene navike iz maternjeg jezika usljed čitanja i pisanja, kao i prenijeti

elementarna znanja iz domena fonetike, fonologije, sintakse, morfologije i gramatike iz svog, maternjeg, u strukturu ruskog jezika;

- **nastavu matematike i informatike (kao i na izborne predmete Finansijska matematika i Osnove programiranja):** budući da obrazovanje stižu u matematičkoj gimnaziji, učenici će moći da koriste rusku naučnu literaturu iz navedenih oblasti i da na taj način lakše rješavaju određene zadatke i/ili probleme sa kojima se susreću.
- **nastavu istorije i geografije:** učenik treba dobro da poznaje istorijske i geografske činjenice kako bi izgradio što realniju predstavu o zemlji i narodu čiji jezik izučava, a sve u cilju lakšeg poimanja sadržine tekstova lijepe književnosti i raznih drugih tekstova, kao i kulturne sredine ruskog jezika;
- **nastavu umjetnosti:** preko imena istaknutih ruskih stvaralaca u muzičkoj, likovnoj, pozorišnoj i filmskoj umjetnosti učenik će moći da upozna svjetski poznata djela ruske umjetnosti;
- **nastavu sociologije:** učenik će kroz ovaj predmet dobiti brojna saznanja o društvu i društvenim standardima u određenim vremenskim razdobljima, čime će steći mogućnost da bolje pojmi konkretne jezičke forme, kao i da pravilno odredi kontekst književnih tekstova napisanih na ruskom jeziku;
- **nastavu ekologije:** učenik će kroz izučavanje ruskog jezika dobiti brojne informacije o zaštiti životne sredine (značaj zaštite životne sredine, nacionalni parkovi);
- **preduzetništvo:** učenik umije da odredi, izdvoji i adekvatno prezentuje svoje sposobnosti i vještine („jake strane“); umije da valjano koncipira CV i motivaciono pismo.

Napomena: međupredmetne oblasti/teme obavezne su u svim nastavnim predmetima i neophodno je da ih svi nastavnici realizuju. Međupredmetne oblasti/teme su sadržaji koji omogućavaju da se u opšteobrazovni kurikulum uključe određeni ciljevi i sadržaji obrazovanja koji nijesu dio formalnih disciplina ili pojedinih predmeta, ili koji su po strukturi interdisciplinarni. Ovi sadržaji ostvaruju integrativni pristup u sferi opšteg obrazovanja i u većoj mjeri integrišu sadržaje pojedinih predmeta.

Među njima ističemo neke:

- Učenje učenja;
- Lični i socijalni razvoj;
- Zaštita zdravlja i okoline;
- Aktivno građanstvo;
- Multikulturalnost;
- ICT.

E. OBRAZOVNO-VASPITNI ISHODI PREDMETA

PRVI razred – peta godina učenja

Obrazovno-vaspitni ishod 1 <i>Na kraju učenja učenik će moći da razumije osnovno značenje odslušanog teksta o temama iz svakodnevnog života (tekstovi srednje dužine, iz različitih izvora, na standardnom jeziku).</i>
Ishodi učenja <i>Tokom učenja učenik će moći da:</i> <ul style="list-style-type: none">– razumije jednostavne izraze i tekstove iz svakodnevnog života;– tumači razgovor u razredu;– tumači jednostavna uputstva;– opiše specifične informacije iz kraćeg teksta o poznatim temama na standardnom jeziku;– prepozna i navede osnovne izraze svojstvene oblasti matematike;– prepoznaje okolnosti sporazumijevanja i raspoloženja govornika.
Aktivnosti učenja Učenici: <ul style="list-style-type: none">– slušaju autentične tekstove srednje dužine (razgovore, intervju, opise, priče, pjesme) i reaguju verbalno (pišu bilješke, odgovaraju na pitanja, dopunjavaju tekst ili tabele, rješavaju zadatke višestrukog izbora, prepričavaju odslušani tekst) i neverbalno (izvršavaju naredbe, povezuju sliku s tekstom).
Obrazovno-vaspitni ishod 2 <i>Na kraju učenja učenik će moći da ostvari jednostavnu konverzaciju u situacijama iz svakodnevnog života pravilnim korišćenjem odgovarajućih jezičkih struktura.</i>
Ishodi učenja <i>Tokom učenja učenik će moći, uz korektan izgovor i intonaciju da:</i> <ul style="list-style-type: none">– primijeni jezičke strukture u kratkim, jednostavnim razgovorima o prošlim, sadašnjim i budućim zbivanjima;– navede argumente u raspravi o poznatim temama iz svakodnevnog života;– opiše svakodnevne radnje i događaje;– primjenjuje jednostavne izraze svojstvene jeziku matematike;– govori o svojim željama, potrebama, namjerama.
Aktivnosti učenja Učenici: <ul style="list-style-type: none">– učestvuju u intervjuu, diskusiji, raspravi o poznatim temama iz svakodnevnog života;– sastavljaju mini-dijaloge, igraju uloge;– postavljaju pitanja i odgovaraju na njih;– prepričavaju tekst;– opisuju sebe i druge, svakodnevne radnje i događaje, karikaturu, sliku;– povezuju sliku sa tekstom;– traže i daju uputstva za snalaženje u prostoru;– komentarišu kraći književni tekst, pjesmu.

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da razumije potrebne informacije u tekstu, otkrivajući značenje nepoznatih riječi na osnovu poznatog konteksta.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- prepozna je vrstu teksta (pisma, prospekti, novinski članci, naučni tekstovi, poezija, dnevnik, plakat);
- uoči glavne informacije iz teksta na poznatu temu;
- pronađe veze i uporedi glavne informacije iz različitih vrsta tekstova;
- prepozna je vantekstualne okolnosti i komentariše ih.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- čitaju kraće književne tekstove, jednostavnije tekstove naučne tematike (iz oblasti matematike, informatike...) pjesme i razgovaraju o njima;
- odgovaraju na pitanja;
- kreiraju mape uma na osnovu informacija iz teksta;
- izmiješane fragmente teksta sklapaju u smisaonu cjelinu;
- daju naslove djelovima teksta;
- povezuju ponuđene naslove s djelovima teksta;
- rješavaju zadatke višestrukog izbora, "tačno/netačno", i sl.;
- objašnjavaju dijagram, popunjavaju tabelu;
- slijede uputstva, rezimiraju.

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da primijeni osnovna pravila interpunkcije i pravopisa, koristeći jednostavne izraze i rečenice u pisanju kratkih sastava.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- primijeni osnovna pravopisna pravila u pisanju kratkih sastava;
- opiše ljude, događaje, mjesta i osjećanja;
- primijeni osnovne izraze svojstvene jeziku matematike.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- popunjavaju formular, tabelu, daju komentare o statističkim podacima, prave procentualne prikaze koristeći ruski jezik;
- pišu pisma, poruke, izvještaje, priče, e-mail, komentare;
- koriste elektronsku poštu za uspostavljanje komunikacije sa izvornim govornicima;
- rade na projektnim zadacima, izrađuju plakate, postere, prezentacije...

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da razumije, istražuje, pronalazi veze i procjenjuje informacije o drugim zemljama i kulturama, naučnim dostignućima, istaknutim pojedincima.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- istraži informacije na ruskom jeziku o značajnim naučnim dostignućima i istaknutim naučnicima (matematičarima, hemičarima, biologima...);
- poveže činjenice o aktuelnim događanjima, istaknutim pojedincima;
- utvrdi i analizira sličnosti i razlike između sopstvene kulture i drugih kultura;
- analizira i komentariše činjenice povezane sa matematikom, informatikom, fizikom, istorijom, geografijom, umjetnošću, medijima...

Aktivnosti učenja

Učenici:

- istražuju i prikupljaju informacije o drugim kulturama, nauci i naučnicima, svakodnevnim događanjima, umjetnosti i dr.;
- zauzimaju i obrazlažu određeni stav;
- komentarišu i uočavaju dodirne tačke među različitim kulturama;
- prate i razumiju razgovor u razredu, učestvuju u diskusiji;
- pišu kraće tekstove, koriste jednostavne izraze i rečenice.

Obrazovno-vaspitni ishod 6

Na kraju učenja učenik će moći da prepozna strategije učenja jezika i da ih primjenjuje.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da

- analizira i primjenjuje potrebne korake za uspješno rješavanje zadataka;
- izdvoji i zapiše glavne poruke, ključne i specifične informacije;
- demonstrira vještinu korišćenja rječnika, enciklopedija, interneta;
- kreira i oblikuje različite vrste tekstova stručne tematike.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- prate i razumiju razgovor u razredu, učestvuju u diskusiji;
- pišu bilješke, različite vrste tekstova, koriste nešto složenije izraze i rečenice;
- koriste rječnike, enciklopedije, internet.

DRUGI razred – šesta godina učenja

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da razumije suštinu i pojedine informacije u različitim vrstama dužih, prilagođenih tekstova na standardnom jeziku.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- razumije suštinu dužeg teksta s tematikom iz svakodnevnog života;
- tumači pojedinosti iz dužeg izlaganja o poznatim temama na standardnom jeziku;
- poveže jednostavne izraze svojstvene jeziku matematike;
- prepoznaje okolnosti sporazumijevanja i raspoloženja govornika.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- slušaju autentične tekstove na ruskom jeziku (razgovore, intervjue, opise, priče, pjesme) i reaguju verbalno (pišu bilješke, odgovaraju na pitanja, dopunjavaju tekst ili tabele, rješavaju zadatke višestrukog izbora, prepričavaju odslušani tekst) i neverbalno (izvršavaju naredbe, povezuju sliku, grafikon, tabelu s tekstom).

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da uz pravilno korišćenje jezičkih struktura izražava sopstvene stavove i uvjerenja uz upotrebu informacija o poznatim temama u svakodnevnim situacijama.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- primijeni jezičke strukture u razgovoru na teme iz svakodnevnog života;
- primijeni u razgovoru jednostavne izraze svojstvene jeziku matematike;
- obrazloži svoj stav i traži pojašnjenje kod eventualnih problema u komunikaciji;
- pronađe i razmijeni informacije o poznatim temama;
- razlikuje vremenske i prostorne odnose, uzrok i posljedicu;
- navede svoja uvjerenja, stavove, mišljenja, osjećanja, potrebe, želje;
- poveže događaje prilikom pripovijedanja.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- učestvuju u razgovoru/diskusiji o poznatim temama;
- opisuju sebe i druge, predmete, mjesta, svakodnevnih radnje i događaje, umjetničku sliku, fotografiju;
- povezuju sliku sa tekstom, rezimiraju tekst, prepričavaju;
- sastavljaju mini-dijaloge, igraju uloge;
- učestvuju u rješavanju problemskih zadataka;
- prezentuju rezultate sopstvenih istraživanja.

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će biti stanju da razumije važne informacije u složenijem tekstu na poznatu temu.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- poveže značenje nepoznatih riječi u kontekstu;
- razlikuje činjenice i mišljenja;
- protumači jednostavnija uputstva za upotrebu;
- prepoznae osnovne misli i osjećanja i uočava veze između djelova teksta.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- čitaju različite vrste tekstova i reaguju verbalno i neverbalno;
- postavljaju pitanja i odgovaraju na njih;
- transformišu tekst u dijalog i obratno;
- analiziraju pjesmu, kraći književni tekst, kraći naučni tekst;
- izmiješane fragmente teksta sklapaju u smisaonu cjelinu;
- povezuju ponuđene naslove s djelovima teksta;
- daju naslov djelovima teksta;
- rješavaju zadatke višestrukog izbora, "tačno/netačno" i dr.;
- slijede uputstva.

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da piše tekstove srednje dužine, jednostavnim rečenicama, primjenjujući gramatička pravila i upotrebljavajući vokabular o poznatim temama u novom kontekstu.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- napiše pisma/poruke o poznatim temama u novom kontekstu;
- opiše ljude, događaje, mjesta, osjećanja;
- obrazloži mišljenje o poznatim temama.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- ispunjavaju formular, tabelu;
- pišu kratka pisma, poruke, izvještaje, priče, e-mail, komentare, oglase, reklame, foto-reporazu;
- pišu priču na osnovu ilustracije, opisuju crteže, karikature, stripove i slike;
- upotrebljavaju izraze svojstvene jeziku matematike;
- koristi elektronsku poštu za uspostavljanje komunikacije sa izvornim govornicima;
- radi na projektnim zadacima (izrada plakata, postera, reklama, flajera, prezentacija...).

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da razvija kritičko mišljenje i argumentovano tumači mišljenja i stavove koji su povezani sa ličnim iskustvima, sličnostima i razlikama između svoje i kulture naroda čiji jezik uči.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- utvrdi i analizira sličnosti i razlike između sopstvene kulture i pripadnika drugih kulturnih zajednica;
- pruži informacije o osnovnim ruskim običajima i da ih upoređuje sa običajima u Crnoj Gori;
- procijeni činjenice povezane sa istorijskim i drugim događajima, poznatim ličnostima (iz oblasti matematike, fizike, hemije, informatike...), umjetnošću, medijima;
- nakon pažljivog i analitičkog čitanja obrazloži koje informacije, mišljenja, stavove u tekstu treba/ne treba prihvatiti;
- argumentuje svoje stavove o poznatim temama i ličnim iskustvima.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- iz različitih izvora pronalaze, odabiraju i usklađuju relevantne informacije iz različitih izvora o drugim kulturama i izražavaju stav o različitosti;
- uočavaju, opisuju i komentarišu sličnosti i razlike između različitih kultura kroz razgovor ili diskusiju;
- argumentovano izlažu pozitivne/negativne stavove o pojavama u društvu;
- pišu kraće tekstove, koriste jednostavne izraze i rečenice.

TREĆI razred – sedma godina učenja

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da razumije i analizira specifične informacije složenijih autentičnih tekstova na standardnom jeziku o poznatim temama (uputstva, obavještenja, oglasi, priče, neformalni razgovor, intervju, kviz).

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- razumije izlaganje u kome se poznate riječi upotrebljavaju u novom kontekstu;
- prepoznaje u kontekstu značenje nepoznatih riječi kada se radi o poznatim sadržajima;
- protumači suštinu složenijeg teksta na standardnom jeziku;
- poveže specifične informacije u tekstu na standardnom jeziku;
- primijeni složenije izraze svojstvene jeziku matematike;
- prepoznaje emocije i okolnosti sporazumijevanja.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- slušaju autentične tekstove (razgovor, intervju, opis, priču, pjesmu);
- pišu bilješke;
- popunjavaju praznine u tekstu ili tabeli;
- rješavaju zadatke različitog tipa;
- kreiraju pitanja i odgovaraju na njih;
- izvršavaju naredbe.

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da pravilnim korišćenjem složenijih jezičkih sredstava uspješno ostvari komunikaciju, pronađe, provjeri i potvrdi informacije o poznatim temama.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- primijeni složenije jezičke strukture u razgovoru na teme iz svakodnevnog života;
- jednostavnijim jezičkim izrazima opiše ličnosti, predmete, mjesta, situacije, događaje;
- iskaže sopstvena iskustva o poznatim temama;
- upotrijebi složenije izraze svojstvene jeziku nauke;
- nabroji, izdvoji i grupiše bitne informacije na određenu temu.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- učestvuju u razgovoru, diskusiji, igraju uloge;
- analiziraju i opisuju sliku, grafikon, dijagram;
- prepričavaju, komentarišu književni tekst, pjesmu;
- odgovaraju na pitanja;
- pripremaju kraće izlaganje, prezentaciju, temu za diskusiju.

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da razumije opšti smisao i izdvoji bitne informacije u složenijim tekstovima na standardnom jeziku.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- protumači značenje nepoznatih riječi u kontekstu;
- pronađe bitne informacije, razlikuje činjenice i mišljenja;
- primijeni jednostavnija uputstva za upotrebu;
- razumije osnovne misli i osjećanja i uočava veze između djelova teksta;
- argumentuje opšti smisao autentičnih tekstova (novinskih članaka, pisama, kritika, reklama, intervjua).

Aktivnosti učenja

Učenici:

- čitaju različite vrste tekstova i reaguju verbalno i neverbalno, učestvuju u razgovoru o pročitanoj tekstu;
- izmiješane fragmente teksta sklapaju u smisaonu cjelinu;
- rješavaju zadatke različitog tipa;
- daju naslov djelovima teksta, povezuju ponuđene naslove s djelovima teksta;
- slijede uputstva, analiziraju statističke podatke, rezimiraju;
- rade dramatizaciju teksta.

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da koristi odgovarajuću jezičku strukturu u pisanju različitih vrsta tekstova.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- primjenjujući odgovarajuće jezičke strukture napiše različite vrste tekstova (formalno i neformalno pismo, izvještaj, priča, rezime, motivaciono pismo);
- upotrebljava složenije izraze svojstvene jeziku matematike.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- pišu formalno i neformalno pismo;
- pišu priču, poruke, izvještaje, e-mail, komentar, oglas, reklamu, motivaciono pismo;
- rade na projektnim zadacima (izrada plakata, postera, reklama, flajera, prezentacija).

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da razvija kritičko mišljenje, objašnjava informacije, tumači i procjenjuje svoje, kao i mišljenja i stavove drugih.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- objasni i uporedi složenost sopstvene kulture i drugih kultura;
- razvije sposobnost tumačenja i razlikovanja informacija iz različitih vrsta tekstova;
- razvije sposobnost razlikovanja različitih vrsta izvora i razmjene informacija;
- obrazloži svoj izbor informacija.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- biraju i upoređuju informacije iz različitih izvora;
- izdvajaju i zapisuju ključne i specifične informacije;
- sažimaju razne vrste tekstova;
- uočavaju i opisuju sličnosti i razlike između sopstvene kulture i drugih kultura;
- prate i razumiju razgovor u razredu, učestvuju u diskusiji;
- pišu kraće tekstove, koristeći jednostavne izraze i rečenice;
- kroz timski rad učestvuju u izradi projekata (zidne novine, tematski časovi, prezentacije i slično).

ČETVRTI razred – osma godina učenja

Obrazovno-vaspitni ishod 1

Na kraju učenja učenik će moći da razumije suštinu i analizira specifične informacije u složenim autentičnim tekstovima na standardnom jeziku (audio/video zapisi, snimljene poruke, vijesti, intervjui, reportaže, zabavne emisije) o aktualnim temama iz svakodnevnog života.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- razumije izlaganje u kome se poznate riječi i izrazi javljaju u novom kontekstu;
- protumači suštinu složenog teksta na standardnom jeziku;
- istakne specifične informacije u tekstu na standardnom jeziku;
- prepozna u kontekstu značenje nepoznatih riječi kada se radi o poznatim sadržajima;
- protumači složene izraze svojstvene jeziku matematike;
- navede sopstvene stavove, razlikuje emocije i okolnosti sporazumijevanja.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- slušaju autentične tekstove (razgovor, intervju, opis, priču, pjesme);
- pišu bilješke, postavljaju pitanja i odgovaraju na njih;
- popunjavaju praznine u tekstu ili tabeli;
- rješavaju zadatke različitog tipa;
- izvršavaju naredbe...

Obrazovno-vaspitni ishod 2

Na kraju učenja učenik će moći da ostvari usmenu komunikaciju korišćenjem složenijih jezičkih struktura (leksika, gramatika) na poznatu temu.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- primijeni složenije jezičke strukture u razgovoru na različite teme;
- započne, održava razgovor i mijenja temu;
- govori o sopstvenom iskustvu i pojavama, temama koje poznaje;
- primijeni složenije izraze svojstvene jeziku matematike;
- izloži i argumentuje svoje mišljenje na poznate teme;
- nabroji i izdvoji bitne informacije na određenu temu.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- opisuj i analiziraju sliku, karikaturu, dijagram, ličnost, predmet, mjesto, situaciju, aktuelni događaj;
- prepričavaju, učestvuju u diskusiji;
- pripremaju kraće izlaganje;
- prave rezime kraće priče, novinskog članka, diskusije, intervjua;
- komentarišu kraći književni tekst, pjesmu, poslovice.

Obrazovno-vaspitni ishod 3

Na kraju učenja učenik će moći da razumije opšti smisao u složenijem tekstu o savremenim problemima društva u kojima se iznose mišljenja, argumenti i kritike.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- izdvoji bitne informacije u složenijim tekstovima;
- tumači opšti smisao autentičnih tekstova (novinske članke, pisma, kritike, reklame, intervju);
- razlikuje činjenice i mišljenja;
- primjenjuje jednostavnija uputstva za upotrebu, razumije osnovne misli i osjećanja i uočava veze između djelova teksta;
- obrazloži bitne elemente službene prepiske.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- čitaju različite vrste tekstova i reaguju verbalno i neverbalno;
- postavljaju pitanja i odgovaraju na njih;
- rješavaju zadatke različitog tipa;
- daju naslov djelovima teksta, povezuju ponuđene naslove s djelovima teksta;
- čitaju kraće književne tekstove, rezimiraju ih i razgovaraju o njima;
- rade dramatizaciju teksta.

Obrazovno-vaspitni ishod 4

Na kraju učenja učenik će moći da koristi složeniju jezičku strukturu u pisanju različitih vrsta tekstova, u kojima iznosi argumente za i protiv nekog gledišta.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- primijeni odgovarajuće jezičke strukture u pisanju različitih vrsta tekstova (e-mail, formalno i neformalno pismo, molba, zahtjev, obavještenje, motivaciono pismo, priča, esej, članak, itd);
- kategorize argumente prikupljene iz različitih izvora.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- pišu različite vrste tekstova (e-mail, formalno i neformalno pismo, molbu, zahtjev, obavještenje, motivaciono pismo, priču, esej, članak itd),
- koriste složenije izraze svojstvene jeziku nauke,
- timski rade na projektnim zadacima.

Obrazovno-vaspitni ishod 5

Na kraju učenja učenik će moći da preispituje i prevazilazi stereotipe i predrasude, predlaže strategije za izbjegavanje i/ili prevazilaženje nesporazuma.

Ishodi učenja

Tokom učenja učenik će moći da:

- prepozna tačnost informacija o ruskom narodu i njegovoj kulturi, aktuelnim događajima i temama koje ga interesuju;
- navede ključne i specifične informacije;
- razmatra i uvažava različita mišljenja, upoređuje ih sa svojim;
- identifikuje (lična) pogrešna shvatanja o narodu i/ili kulturama, aktuelnim događajima i temama koje ga interesuju;
- utvrde uzroke međukulturnih i drugih nesporazuma;
- predlože način za prevazilaženje nesporazuma.

Aktivnosti učenja

Učenici:

- prate i razumiju razgovor u razredu, učestvuju u diskusiji, argumentovano izlažu stavove;
- biraju i upoređuju informacije iz različitih izvora;
- komentarišu sličnosti i razlike između sopstvene kulture i drugih kultura;
- analiziraju sličnosti i razlike između svog i mišljenja i stavova drugih;
- pišu kraće tekstove, koristeći jednostavnije izraze i rečenice.

F. DIDAKTIČKE PREPORUKE ZA REALIZACIJU PREDMETA

Savremena nastava je orijentisana na učenike. U njoj se pozicija i uloga nastavnika promijenila, on sada nije lice koje samo formalno drži nastavu, već on vrednuje, podstiče, posmatra i usmjerava rad učenika, pokreće ih na aktivnost, istraživanje, međusobnu saradnju, dakle, prenosi znanja, ali i lične vrijednosti na učenike, gradi njihove stavove i sistem vrijednosti, utiče na cjelokupno građenje učenikove ličnosti.

Model savremene nastave stranih jezika tretira postupke ovladavanja logičko-jezičkim operacijama, koje utiču na razvoj logičkog mišljenja učenika, olakšavaju njihov saznavni proces i bolje poimanje jezičke teorije koja se realizuje u adekvatnijem i produktivnijem procesu građenja odgovarajućih učeničkih jezičkih i komunikativnih umijeća i navika. Savremeni pristup nastavnike i učenike posmatra kao učesnike u komunikativnom procesu u okviru različitih društvenih situacija u kojima oni obavljaju određene zadatke. Komunikativni pristup, kako i proističe iz njegovog naziva, usmjeren je prevashodno na govornu praksu i on podrazumijeva učenje jezika (kroz četiri osnovna vida govorne djelatnosti: čitanje, pisanje, govor i audiranje) koje je prevashodno orijentisano na učenika iz čega proističe mnogo zahtjevnija uloga nastavnika.

Uloga nastavnika je organizovanje nastave na način da ona vodi građenju sposobnosti učenika da strani jezik upotrebljavaju aktivno kao sredstvo komunikacije. Od njega u najvećem stepenu zavise cjelokupni rezultati učenja, vaspitni i nastavni postupci, načini upravljanja nastavnim procesom, atmosfera u razredu i međusobni odnosi učenika u učionici. Nastavnik stranog (ruskog) jezika mora da posjeduje valjane

organizacione i komunikativne sposobnosti. On mora da proces nastave prilagođava uzrastu, potrebama, interesovanju i iskustvu učenika. Tako se učenje jezika može organizovati kroz aktivnosti koje su komunikativne i stavljaju učenika u situaciju da koristi jezik u konkretnim situacijama.

Važna je upotreba savremene nastavne tehnologije, koja olakšava i unapređuje nastavni proces i učenje, podstiče intelektualno angažovanje učenika, olakšava nastavnikov rad i pruža mu više vremena za obavljanje kreativnih aktivnosti, obezbjeđuje uslove za individualizaciju nastave, pruža veće mogućnosti za obavljanje objektivnije kontrole učenikovih postignuća.

Ciljevi i ishodi su iskazani iz perspektive učenika, pa je jasno predstavljeno šta će učenici raditi i kojim će kompetencijama ovladati tokom pojedinih aktivnosti.

Izborom savremenih didaktičkih strategija u postizanju ciljeva, nastavniku se omogućava kreiranje raznih metodičkih scenarija kojima se ostvaruje kvalitet nastave, povećano interesovanje i motivacija kod učenika.

Nastavnik i učenici stvaraju interaktivni i međusobno kooperativan odnos. Upotrebom savremene metodologije ostvaruje se kvalitetnija i bolja nastava, u kojoj sve veću aktivnost ima sam učenik. On izražava valjanu komunikaciju, pojačano interesovanje za predmet koji izučava i aktivnije sudjeluje u stvaranju radne atmosfere u razredu. Informativna tehnologija se sve više upotrebljava u svakodnevnom životu pa je neophodna njena primjena u redovnom nastavnom procesu.

Upotrebom savremenih nastavnih metoda i e-obrazovanja nastavnik obavlja više funkcija: on je organizator, medijator, planer, voditelj, kooperant, pomagač i evaluator. Za uspješan rad on mora biti osposobljen za nove oblike rada, upotrebljavati savremene metode u nastavi, ispoljiti svoju kreativnost i inovativnost u učionici, ali i izvan nje. On mora graditi profesionalnost kroz odgovornu orijentaciju sopstvenog profesionalnog razvoja u procesu cjeloživotnog učenja.

Nastavnik stranog jezika mora da razvija kooperativnost i timski rad sa drugim nastavnicima i stručnim saradnicima koji aktivno sudjeluju u obrazovno-vaspitnom procesu.

Matematička gimnazija kao jedinstvena srednja škola u koju se upisuju djeca posebno nadarena u sferama matematike, informatike i prirodnih nauka, kroz raznovrsne vidove nastave (od savremene, klasične, mentorske), podstiče valjan odnos učenika prema znanju, građenje njihovog preduzetničkog duha, razvoj komunikativne i digitalne kompetencije, međusobnu saradnju, umijeće rada sa podacima, rad na projektima koji se organizuju u saradnji sa relevantnim institucijama i ekspertima iz različitih naučnih oblasti. Kroz nastavu matematičke gimnazije sprovode se i brojna istraživanja, analize i procjene rezultata, kao i projekcije tabelarnih i grafičkih prikaza usljed raznovrsnih prezentacija.

Ruski kao drugi strani jezik se u matematičkoj gimnaziji izučava u I, II, III i IV razredu (zastupljen sa dva časa nedjeljno). Učenici matematičke gimnazije u Crnoj Gori na časovima ruskog jezika u procesu realizacije nastavnog procesa grade sopstvenu kulturu opštenja, ovladavaju valjanom govornom etikecijom, aspektima dijaloške i grupne komunikacije, ostvaruju čvršću saradnju, bliže i jače kontakte sa brojnim narodima i njihovim državama. Oni se osposobljavaju za korišćenje relevantne naučne literature iz oblasti

matematike, informatike, tehničkih nauka itd., čime lakše rješavaju određene zadatke i probleme sa kojima se susreću.

Izbor materijala

Odabir jezičkog materijala je osobito važan. U procesu njegove selekcije i izbora treba voditi računa o tome da on bude u skladu sa interesovanjima, potrebama i znanjima određene učeničke uzrasne formacije. Udžbenici stranih jezika danas nerijetko ne mogu da pruže u potpunosti adekvatan materijal za rad. U vezi sa tim glavna odgovornost je na samom nastavniku, koji treba uz pomoć svojih učenika da prepozna, pronađe, kreira, prilagodi jezički materijal određenoj učeničkoj uzrasnoj formaciji, uzimajući prethodno u obzir njihova znanja, potrebe, interesovanja. U savremenim društvenim okvirima postoje velike mogućnosti u procesu izbora i selekcije materijala koji su predviđeni za korišćenje u komunikativnom pristupu. Njihov primarni cilj je, prvenstveno, da djeluju na kvalitet interaktivne nastave u razredu i na primjenu jezika uopšte.

Jezički materijali se mogu klasifikovati u dvije grupe, jedna bazirana na tekstu i druga bazirana na zadacima.

Materijali bazirani na tekstu

Postoji veliki broj udžbenika koji podržavaju komunikativni pristup. Oni se razlikuju od ranijih udžbenika, a sastoje se od vizuelnih aluzija, vježbi slušanja, slika i rečeničnih fragmenata koji iniciraju komunikaciju.

Najčešće su to tekstovi namijenjeni za rad u paru, a koncipirani su na način da u svojim strukturama sadrže različite informacije koje podstiču dijalog i ostale aktivnosti u paru. Tipična lekcija sastoji se od teme, analize zadataka za razradu teme (na primjer: razumijevanje poruke, postavljanje pitanja, hvatanje bilježaka, predstavljanje informacija), opisa praktične situacije, pitanja za razumijevanje i vježbi prepričavanja.

Materijali bazirani na zadacima

Veliki broj igara, uloga, simulacija i sličnih aktivnosti u potpunosti podržavaju časove komunikativnog pristupa. One su koncipirane u obliku priručnika sa vježbama, karticama za aktivnosti, praktičnog materijala za rad u paru. Osim što didaktički materijal u ovakvom pristupu treba da pomogne učenicima da ovladaju određenim znanjima o samom jeziku, on mora da im omogući razvijanje sposobnosti primjene tog znanja u konkretnim jezičkim situacijama.

Da bi se valjano odredila znanja opštih jezičkih kompetencija, neophodno je primijeniti jedinstvene standarde koje je ustanovio Savjet Evrope u brošuri Zajednički evropski okvir referenci za jezike, što podrazumijeva definisanje ciljeva i postignutog nivoa znanja u odnosu na potrebe, karakteristike i zahtjeve učenika.

Nastavniku će pri tome pomoći sljedeći **didaktički principi** opšteg karaktera:

- **Princip integracije:** sve jezičke vještine su međusobno integrisane (slušanje, govor, čitanje i pisanje), zato aktivnosti u nastavi moraju biti raznovrsnije.
- **Princip kognitivnosti (spoznaje):** usvajajući strukture novog stranog jezika učenici traže, prepoznaju i pronalaze uzroke i posljedice i međusobno ih povezuju. Oni uče da logički razmišljaju, kritički ocjenjuju informacije i u nastavnom procesu koriste usvojena jezička znanja i iskustva.
- **Princip samostalnosti i kreativnosti u učenju:** birajući različite oblike rada u učionici (individualni oblici rada, rad u parovima, u grupama, preuzimanje uloga igre i takmičenja), nastavnik kreira valjane uslove za samostalno i grupno rješavanje pitanja i problema. Na taj se način, pored ostvarivanja boljih rezultata, upotrebom rječnika, priručnika, podstiče i razvija samostalnost i kreativnost u procesu usvajanja jezičkih znanja, čime kod učenika izgrađujemo naviku samostalnog učenja i procjenjivanja različitih nastavnih situacija.
- **Princip komunikativnosti:** tokom realizacije nastavnog procesa stranog jezika, jezičke situacije treba da budu bliske realnim životnim situacijama, kako bi praktična primjena tog jezika i eksperimentisanje s njim ostvarili najveću motivaciju za njegovo usvajanje.
- **Proučavanje gramatičkih struktura** nije jedini cilj nastave, već sredstvo pomoću kojeg učenik na ruskom jeziku samostalno i korektno ispoljava svoje misli i sporazumijeva se. Uloga gramatike u procesu ovladavanja stranim jezikom jeste prije svega praktična i sastoji se u postavljanju osnove za dobijanje valjane komunikativne kompetencije. Za usvajanje gramatičkih struktura od posebnog značaja je da one budu semantički i komunikacijski relevantne.
- **Uvođenje i učenje leksike** smatra se jednim od najvažnijih segmenata u procesu usvajanja stranog jezika, kojem treba posvetiti veliku pažnju. Taj dominantan značaj riječi u sklopu svih elemenata jezika proističe iz toga što je jedino riječ, kao osnovna pojmovna jedinica govora, nosilac određenog značenja, i što posjedujući svoju značenjsku vrijednost, u spoju sa drugim leksičkim jedinicama, stvara misaone cjeline. Uz pomoć riječi savlađuje se i izgovor, i morfologija, i sintaksa. Postoji više načina i mogućnosti kojima se mogu predstaviti i pojasniti značenja riječi učenicima: pokazivanje predmeta, slika, gestovi, mimika; građenje riječi (izvedenice, složenice, konverzija); sinonimi, antonimi, definicije; određivanje riječi na osnovu konteksta; korišćenje jednojezičnih i dvojezičnih rječnika. Polazimo od konkretnih situacija i konteksta (učenici treba da pogode značenje nove leksičke jedinice, pomažući se analogijom, prepoznavanjem nepoznatog kroz poznato, uz ponavljanje komunikacijskih uzora i obrazaca, prilikom čitanja i slušanja različitih tekstova i gledanja video-zapisa, u toku jezičke igre). Naravno, učenik ne može da upotrijebi sve leksičke jedinice koje čuje u toku nastave. Pasivno (receptivno) vladanje leksikom ispoljava se u sposobnosti prepoznavanja i besprevodnog razumijevanja leksičkih jedinica na sluh, i usljed čitanja, kao i u umijeću valjanog i adekvatnog prevođenja sa ruskog na maternji jezik učenika.
- **Multimedijски princip:** u nastavi se, po mogućnosti, upotrebljavaju sva školska očigledna sredstva radi tačnijeg, dubljeg i cjelovitijeg usvajanja stranog jezika (audio i video oprema, internet, likovni materijal, grafikoni, tabele, mape uma i dr.).

Didaktička uputstva po komponentama nastavnog procesa

Za razvijanje jezičkih vještina pri izboru jezičkih aktivnosti treba voditi računa o individualizaciji, diferencijaciji i raznovrsnosti.

Individualizacija i diferencijacija

Individualizacija i diferencijacija se temelje na zadovoljenju individualnih potreba svih učenika ponaosob. One obavezuju školu i nastavnika da nastavne ciljeve, sadržaje i metode prilagode svakom konkretnom učeniku, da otkrivaju, uvažavaju i razvijaju naučno priznate razlike među učenicima i da nastoje da grupno poučavanje i učenje što više personalizuju, da učeniku pruže mogućnost ostvarivanja samostalnog i samoinicijativnog učenja, da podstiču kreativnost, afinitete i želje učenika. Od posebne je važnosti odabrati aktivnosti koje odgovaraju različitim stilovima učenja (vizuelni, auditivni, kinestetički) i nivoima znanja učenika (slabiji-bolji učenici). Ako se permanentno upotrebljavaju aktivnosti koje odgovaraju samo jednom stilu učenja, onda će učenici kojima ne odgovara taj stil biti u neravnopravnom položaju i teže će i sporije učiti. Ako sve aktivnosti zahtijevaju viši nivo jezičkih znanja i vještina, slabiji učenici će biti demotivisani i neće htjeti i moći da sudjeluju u njima.

Raznovrsnost

Neophodno je imati u vidu smjenjivanje različitih oblika (frontalnog, individualnog i rada u parovima i grupama), kao i smjenjivanje kraćih i dužih, glasnijih i tiših govornih aktivnosti, perioda koncentracije pažnje i opuštanja, što daje nastavi notu raznovrsnosti i podstiče motivaciju.

Audiranje (slušanje)

Audiranje je govorna djelatnost pri kojoj lice koje sluša prima zvučni tekst, shvata njegovu jezičku sadržinu i na osnovu toga izvlači informaciju. Aktivnosti audiranja namijenjene su razvijanju sposobnosti razumijevanja prirodnog ruskog govora (slušanje radio-emisija, televizijskih snimaka, predavanja i sl.). Za razvijanje navika slušanja učenika treba naučiti da pravilno pojmi različite glasove, da razumije brzi govor i različit sadržaj u raznovrsnim oblicima govorenja: u monologu, dijalogu, poruci, igri, pjesmi.

Pri izboru tekstova za slušanje važno je da budu autentični i da spoznajno odgovaraju nivou znanja učenika. Osnovni izvori informacija za razvijanje sposobnosti audiranja su: govor nastavnika, auditivni tehnički izvori (audio trake, radioemisije) i audio-vizuelni izvori (filmovi, televizijske emisije, video trake, kompakt diskovi). Osnovni izvor nastave audiranja je govor nastavnika. Iz tog razloga on mora biti uzoran i pravilan. Osim govora nastavnika, izvor zvučnog teksta su i razna tehnička sredstva. Na samom početku procesa izučavanja stranog jezika najbolje je koristiti audio-materijale koji sadrže poznate jezičke strukture i leksiku. Prilikom obrade težih tekstova neke riječi i izraze treba pisati na tabli. Slušanje teksta u početnoj fazi treba više puta ponoviti, a posle odslušanog slijedi kratka vježba radi provjere i kontrole razumijevanja, uz zadatke (kratki odgovori na pitanja, traženje ispravnih odgovora, dopunjavanje rečenica, kratko usmeno prepričavanje, interpretacija teksta, i sl.).

Govor i usmeno izražavanje

Govor je aktivan, svrsishodan proces slanja ili primanja informacije izražen kroz jezički sistem i uslovljen konkretnom situacijom opštenja. U cilju osposobljavanja učenika za spontano i nesmetano sporazumijevanje u konkretnim govornim situacijama nastavnik ima na raspolaganju više različitih vježbi, prije svega s frekventnim konstrukcijama:

- komunikacijske funkcije (pozdravljanje, otpozdravljanje, molba, opravdanje, izražavanje pristanka, razočaranja itd.);
- odgovori na pitanja;
- rasprava o nekim zbivanjima i drugim stvarima;
- igra uloga;
- rješavanje nekih problema.

Od posebne je važnosti da učenici aktivno sudjeluju u raspravi i da pažljivo slušaju sagovornika, jasno izražavaju svoje mišljenje i snalaze se u težim jezičkim situacijama (traženje sinonima, parafraziranje sadržaja, zamjena nepoznatih izraza poznatim i sl.).

Čitanje i razumijevanje teksta

Čitanje je oblik receptivne govorne djelatnosti koja se sastoji od sljedećih operacija: vizuelne percepcije grafičkog teksta, prevođenja grafičkog teksta u zvučni tekst, shvatanja jezičke sadržine teksta i dobijanja informacije. Uz pomoć vježbi za razumijevanje kroz čitanje osposobljavamo učenike da čitaju i razumiju nepoznate tekstove različitih vrsta na ruskom jeziku. Tekstovi treba da budu interesantni i da odgovaraju određenom uzrasnom nivou učenika.

U nastavi stranog jezika diferenciraju se dvije vrste čitanja: intenzivno i ekstenzivno. Primjenjujući vježbanja u intenzivnom čitanju učeniku semantizujemo najteže jezičke strukture, proširujemo i obogaćujemo aktivni leksički fond, isto gradivo upotrebljavamo za govorne vježbe i pisani govor. Preko intenzivnog čitanja uvježbavamo razne jezičke vještine. Ekstenzivnim čitanjem kod učenika podstičemo razvoj sposobnosti globalnog razumijevanja i brzog poimanja sadržine napisanog teksta. Po pravilu, takvi tekstovi su jednostavniji, jezičke strukture u njima su uglavnom poznate, a značenje novih riječi učenik razumije iz konteksta. Za provjeru poimanja sadržine pisanog teksta primjenjuju se različite vrste vježbi: pitanja i odgovori, izbor tačnih odgovora, usmeno ili pismeno prepričavanje teksta, interpretacija teksta i dr.

Pisanje i pismeno izražavanje

Obučavanje pisanju kao vidu govorne djelatnosti uključuje rad na tehnici pisanja (grafija, ortografija, interpunkcija) i izražavanju i oblikovanju misli u pismenom obliku na stranom jeziku. Školska nastava nema za cilj postizanje idealne pismenosti kod učenika, već samo upoznavanje učenika sa osnovnim pravilima koja su im potrebna, da riječi koje ulaze u njihov aktivni i pasivni leksički fond, kao i usvojene gramatičke oblike, oni pišu u skladu sa normama ortografije.

S obzirom na to da rusko pismo nije fonetsko, već etimološko, u nastavi treba više pažnje poklanjati pravopisu i vježbama koje doprinose njegovom pravilnom usvajanju. U cilju podsticanja i razvoja

sposobnosti korektnog pisanog izražavanja mogu se koristiti vježbe u kojima učenici daju odgovore na unaprijed pripremljena pitanja, uključiti kraći tekstovi za koje učenici treba sami da smisle kraj. Dakle, neophodno je osposobiti učenike da jasno, koncizno i logično u pisanoj formi izražavaju i integrišu sopstvene misli u jednu cjelinu, da umiju sastaviti i napisati kraće tekstove različitih vrsta (čestitka, telegram, molba itd.). Pisanje može biti vođeno (dovršavanje teksta, pisanje prema modelu, popunjavanje formulara, jednostavan opis) ili slobodno (kreativno), kao što su pisanje pisama, oglasa, izvještaja, SMS ili e-mail poruka itd.

Svaki jezik čini sistem međusobno povezanih jedinica raznih nivoa – fonetsko-fonološkog, leksičko-semantičkog i gramatičkog, dok se proces ovladavanja stranim jezikom temelji na uravnoteženom odnosu sve četiri jezičke vještine u komunikacijskom kontekstu (slušanje, pisanje, govorenje i čitanje). Da bi se navedene jezičke vještine valjano razvijale, veoma je važan izbor leksičkog i gramatičkog sadržaja koji mora biti prilagođen uzrastu učenika. Leksički i gramatički sadržaji međusobno se ponavljaju i proširuju u odnosu na prethodne razrede.

Proces nastave stranog jezika treba permanentno obogaćivati raznovrsnim metodama, vodeći računa o međusobnoj povezanosti s drugim predmetima i međupredmetnim temama.

U okviru ponuđenih tema, na časovima ruskog jezika učenike treba upoznavati sa sličnostima i razlikama svog i ruskog jezika i pružati im raznovrsne sadržaje iz sfera kulture i tradicije, istorije, običaja, etičkih i duhovnih vrijednosti ruskog društva, o njegovoj književnosti, obrazovanju, načinu života. Kroz sadržaje nastave ruskog jezika kod učenika treba razviti naviku valjanog, korektnog i učtivog odnosa prema pripadnicima kulture naroda čiji jezik uče kao strani, kao i naučiti ih da poštuju tradiciju, običaje, navike drugih ljudi.

Književnost – preporuke

Učenici čitaju odlomke iz klasičnih i savremenih književnih tekstova različitih žanrova (poezija, kratke priče, drame, roman).

Primjena književnosti u nastavi je, prije svega, namijenjena u cilju razvijanja valjanog čitanja i razumijevanju pročitanoog teksta, čitanja kao jedne od četiri jezičke vještine. Poezija, kratke priče, odlomci iz drame, romana predstavljaju pogodan materijal za školske priredbe i druge javne nastupe.

Tematski okvir
<i>Napomena: tematski okvir obuhvata teme koje se ponavljaju i prožimaju kroz sva četiri razreda, a na nastavniku je da odabere, iskombinuje i na kreativan način obradi temu u skladu sa interesovanjima učenika i specifičnostima matematičke gimnazije.</i>

Porodica, dom i okruženje, svakodnevni život	lični podaci; porodica, uslovi stanovanja; prijatelji, poznanici, susjedi; posjete, proslave i praznici; ljubav i prijateljstvo; problemi i sukobi; interesovanja mladih, generacijske razlike;
Obrazovanje i nauka	školoвање, obrazovne institucije, ispiti; vrste i izbor zanimanja; naučnici i naučno-tehnološka dostignuća; moderne tehnologije – prednosti i mane;
Zdravlje i ishrana	zdrava ishrana; restorani, vrste hrane i pića; djelovi tijela, čula, higijena, zdravlje; sport;
Putovanja i slobodno vrijeme	raspust, odmor, vikend; putovanja, prevozna sredstva; internet; sport, muzika, književnost, film, pozorište, TV; kupovina, moda i odijevanje; poznate ličnosti iz javnog i kulturnog života;
Aktuelna zbivanja i društvo	društvo, običaji i tradicija; multikulturalizam; mediji i komunikacija; rodna ravnopravnost; interesantne životne priče i događaji; klima i klimatske promjene;

GRAMATIČKE CJELINE	
I RAZRED	
ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> имена существительные мужского рода на согласный (твёрдое и мягкое скл.): ученик, студент, преподаватель, учитель имена существительные жен. рода с окончанием -а/-я в именительном падеже ед. числа: мама, бабушка, тётя, страна, земля, работа, статья, экскурсия существительные среднего рода на -о/е имена существительные мужс. рода, обозначающие людей, с окончанием -а/-я в им. падеже ед. числа: юноша, мужчина, дядя, Ваня имена существительные женского рода – III склонение уменьшительно-ласкательные существительные: мама-мамочка родительный падеж + много (мало) или при отрицании
ИМЯ ЧИСЛИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> количественные числительные 1-1000 (склонение и согласование 1, 2, 3 и 4) обозначение времени (по часам) в официальном и разговорном стиле четыре арифметических действия (на наблюдение)

МЕСТОИМЕНИЕ	<ul style="list-style-type: none"> • личные местоимения (склонение) • притяжательные местоимения <i>его, её, их</i> • возвратное местоимение <i>себя</i> • определительные местоимения <i>сам, свой</i> • указательные местоимения <i>этот, тот</i> • отрицательные местоимения <i>никто, ничто</i>
ГЛАГОЛ	<ul style="list-style-type: none"> • спряжение глаголов (I и II); настоящее время/простое будущее время (образование) • чередование гласных в настоящем и простом буд.в. • образование видовых пар с помощью приставок и суффиксов • сложное будущее время • глаголы движения • приставочные глаголы движения • деепричастие (на наблюдение) • повелительное наклонение 2.л.ед. и мн.ч. • возвратные глаголы
ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> • прилагательные – мягкое/твёрдое склонение • степени сравнения прилагательных
НАРЕЧИЕ	<ul style="list-style-type: none"> • сравнительная степень • наречие места, времени, образа действия и меры и степени
СОЮЗ	<ul style="list-style-type: none"> • сочинительные союзы • подчинительный союз <i>если бы...</i>
ПРЕДЛОГ	<ul style="list-style-type: none"> • <i>для, из, из-за, из-под, от, у; к, по; с, за, под, между</i>
СИНТАКСИС	<ul style="list-style-type: none"> • утвердительные предложения • отрицательные предложения <i>никто+род.п.</i> • вопросительные предложения • сложноподчинённые предложения с придаточным и условным (<i>если бы</i>) • прямая и косвенная речь
ОРФОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • слоговоеделение; • правила переноса слов; • правописание приставок; употребление заглавных букв.
ЛЕКСИКОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • состав двуязычных словарей и пользование ими
II RAZRED	
ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> • склонение существительных женского рода с нулевым окончанием <i>тетрадь, мышь, мысль, радость;</i> • беглые гласные при склонении существительных

	<ul style="list-style-type: none"> предложный падеж на -у (-ю) несклоняемые существительные существительные на -ия, -ие; существительные на -мя; существительные -анин/янин (склонение) склонение русских имен, отчеств и фамилий. оконч. -у (-ю) в род.пад.ед.ч. нулевое оконч. в род.пад.мн.ч. уменьшительно-ласкатель. существительные синонимы, антонимы, омонимы
ИМЯ ЧИСЛИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> количественные числительные (употребление и склонение) 5-20; 30, 40, 90 и 100 порядковые числительные обозначение времени по часам в официальном и разговорном стиле
МЕСТОИМЕНИЕ	<ul style="list-style-type: none"> относительное местоимение который местоимения чей, чья, чьё, весь неопределённые местоимения с частицами -то, -нибудь относительное местоимение который
ГЛАГОЛ	<ul style="list-style-type: none"> образование видовых пар с помощью приставок и суффиксов; наиболее употребительные глагольные приставки прошедшее время, особенности образования прошедшего времени (нести-нёс) управление глаголов быть, стать, оказываться/оказаться; явиться/являться... с творительным падежом повелительное наклонение; 3.л.ед. и мн. ч. и 1.л.мн.ч деепричастие причастие действительные причастия настоящего и прошедшего времени преобразование причастных конструкций в придаточные предлож. и наоборот
ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> полная и краткая формы – употребление краткой формы управление прил. превосходная степень прилагательных (образование и употребление) антонимы/синонимы
НАРЕЧИЕ	<ul style="list-style-type: none"> наречия образа действ. (тихо, по-русски, практически и др.)

ПРЕДЛОГ	<ul style="list-style-type: none"> около, вокруг...
СОЮЗ	<ul style="list-style-type: none"> подчинительные союзы и союзные слова (<i>когда, как только, потому что, как, если, если бы, чтобы...</i>)
МЕЖДОМЕТИЕ	<ul style="list-style-type: none"> <i>о!, ах!, ох!, алло!, караул !... вон, долой, стоп! Здорово! Класс!</i>
СИНТАКСИС	<ul style="list-style-type: none"> нераспространённые, распространённые, сложные предложения главные и второстепенные члены предложения подлежащее сказуемое (глагольное и именное без связки и со связкой) дополнение (прямое и косвенное) обстоятельство места, времени, образа действия, причины определение сложноподчинённые предложения с придаточными уступительными и условными, места, времени, причины, образа действия и цели
ОРФОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> пунктуация правописание слов с ь и ъ
ЛЕКСИКОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> толковые словари
III RAZRED	
ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> pluralia tantum, singularia tantum существительные обозначающие профессии образование существительных от глаголов <i>купаться/купание...</i> географические наименования род сложносокращённых слов, сложносокращ.сущ. (<i>вуз, медсестра</i>)
ИМЯ ЧИСЛИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> количественные числительные (склонение и употребление) 50-80, 200, 300 и 400 употребление числительных с существительными и прилагательными – <i>два лучших выпускника...</i> дробные и десятичные числительные; выражение приблизительного количества порядковые и собирательные числительные
МЕСТОИМЕНИЕ	<ul style="list-style-type: none"> определятельные местоимения неопределённые местоимения с частицей <i>кое-</i>

ГЛАГОЛ	<ul style="list-style-type: none"> • образование настоящего и прошедшего времени (повторение) • страдательное причастие прошедшего времени; НН (написать – написанный), ЕНН (бросить-брошенный), ЁНН (загрязнить-загрязнённый), Т (открыть-открытый) • страдательное причастие настоящего времени / <i>спр.</i> – ЕМ (читать – читаемый); II спр. ИМ (видеть – видимый) • переходные и непереходные глаголы • действит. и страд. залого • сослагательное наклонение • глагольное управление
ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> • полная и краткая формы - употребление; • притяжат. прилаг. типа <i>лисий</i>
ПРЕДЛОГ	<ul style="list-style-type: none"> • в виду, в результате, в зависимости от, в качестве, вследствие, по причине, при условии...
СОЮЗ	<ul style="list-style-type: none"> • подчинительные союзы и союзные слова (когда, как только, потому что, как, если, если бы чтобы...). • сочинитель.союзы и, да, а, но, или, или...или, да и • подчинитель. союзы прежде чем, для того чтобы, благодаря тому что, для, в то время как
СИНТАКСИС	<ul style="list-style-type: none"> • безличные предложения (Вечерееет. Рассветает.) • дополнение в инфинитиве • предлож. со сказуемым выраженным краткой формой прилагат. • сложноподчинённые предложения с придаточными уступительными и условными, места, времени, причины, образа действия и цели; • подлежащее типа мы с вами • счётные конструкции (точное и приблизитель. количество) • действитель. и страдатель. обороты • односоставные предложения • определённо-личные предложения
ОРФОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • написание двойных согласных
ЛЕКСИКОЛОГИЯ, ЛЕКСИКОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • фразеологизмы, крылатые выражения, поговорки (Любовь не знает законов...) . • словари антонимов, синонимов. • фразеологические, орфографические словари...

IV RAZRED	
ИМЯ СУЩЕСТВИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> • I-ое, II-ое, III-ье склонение; • суффиксальное образование существительных -ец/ка, -анец/анка, -анин/янин; -анка/янка... • субстантивизация – переход прилагательных в существительные учёный, больной, столовая... • существительные, обозначающие профессии - суффиксация (писатель/ница...) • образование существительных от глаголов (посылать/посылка..) • сложносокращённые существительные (МГУ, КГБ, ГЭС...); • существительные общего рода
ИМЯ ЧИСЛИТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> • количественные числительные от 1 до 1000 и их употребление • числительные полтора, полтораста • словосочетания с пол-, полу- • чтение дробей, математических знаков и действий
МЕСТОИМЕНИЕ	<ul style="list-style-type: none"> • систематизация местоимений • отрицатель. местоимен. некого, нечего
ГЛАГОЛ	<ul style="list-style-type: none"> • образование прошедшего, настоящего и будущего времени (систематизация) • глаголы движения; приставочные глаголы движения • глаголы движения в переносном знач. • двувидовые глаголы • безличные глаголы • словообразование глаголов
ИМЯ ПРИЛАГАТЕЛЬНОЕ	<ul style="list-style-type: none"> • суффиксальное образование прилагательных -ск- (белорусский, черногорский...) • словообразование – однокоренные слова гора-гористый, красный-красноватый.. • сравнительная степень прилагательных (систематизация) • превосходная степень прилагательных (систематизация) • адъективация
СОЮЗ	<ul style="list-style-type: none"> • подчинитель. союзы (так что, хотя, несмотря на, пусть, если, если бы)
ПРЕДЛОГ	<ul style="list-style-type: none"> • предложно-падежные сочетания для выражения разных отношений (пространственных, временных, причинных, целевых, объектных).

СИНТАКСИС	<ul style="list-style-type: none"> • отрицательные предложения (систематизация) • дополнение при отрицании • конструкции с глаголами быть, иметь, принадлежать • согласованное и несогл. определение • вопросительные предложения (систематизация) • сложноподчинённые предложения с придаточными уступительными и условными • составное именное сказуемое с глаг.связками • краткая форма страдатель.прич. в функции сказуемого • составное именное сказ. с глаг. связками • трансформация действит. оборота в страд. • обобщённо-личные предложения
ОРФОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • правила постановки запятой
ЛЕКСИКОЛОГИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • фразеологизмы (<i>Бить баклуши...</i>)
ЛЕКСИКОГРАФИЯ	<ul style="list-style-type: none"> • энциклопедические словари • литературные словари

G. PRILAGOĐAVANJE PROGRAMA DJECI SA POSEBNIM OBRAZOVNIM POTREBAMA I NADARENIM UČENICIMA

a) Prilagođavanje programa djeci sa posebnim obrazovnim potrebama

Zakon o vaspitanju i obrazovanju djece sa posebnim obrazovnim potrebama članom 12 definiše način prilagođavanja nastave i učenja učenicima sa posebnim obrazovnim potrebama koji se školuju po Programu uz obezbjeđivanje dodatnih uslova, pomagala i stručne pomoći u gimnazijskom obrazovanju.

U zavisnosti od sposobnosti i potreba učenika, individualni program omogućava mijenjanje, prilagođavanje i individualizaciju metodike kojom se sadržaji realizuju.

Primjer: za učenika bez ostatka vida, škola treba da u saradnji s Resursnim centrom Podgorica obezbijedi udžbenike na Brajevom pismu, elektronske udžbenike, omogući siguran i bezbjedan prostor, bez barijera i sl.

b) Prilagođavanje programa nadarenim učenicima

U savremenom obrazovnom sistemu rad sa nadarenim učenicima čini jedan od važnijih zadataka. Usvajanje stranog jezika na najbolji način daje mogućnost učeniku da izrazi svoje izuzetne sposobnosti: intelektualne sposobnosti, dobru memoriju, brzo usvajanje leksičkih jedinica, kreativnost, erudiciju, motivaciju, upornost, takmičarski duh. To znači da nastavnik u dodatnom radu sa učenicima treba da

izgradi valjane uslove za obavljanje učeničkih aktivnosti, odredi odgovarajuću brzinu usvajanja jezičkog materijala i stepen njegove složenosti.

S obzirom na to da proces nastave nema za cilj samo usvajanje jezičkog sistema stranog jezika, već i upoznavanje kulture tog naroda, nastavnik može uključiti nadarenog učenika u osmišljavanje i realizaciju dodatnih projekata u kojima će se ispoljiti njegov talenat i kreativnost:

- diskusije na određene teme u kojima se stvara mogućnost izražavanja ličnog stava;
- organizacija praznika na izučavanom jeziku i pozorišnih predstava (dramatizacija), čime se razvijaju socijalne kompetencije učenika kroz komunikaciju sa drugima, pomaže se nadarenom učeniku da ispolji samostalnost, kreativnost i sposobnost planiranja;
- školska i državna takmičenja, olimpijade iz ruskog jezika, nagradne igre, kvizovi, takmičenja u recitovanju poezije na ruskom jeziku, čime se, između ostalog, podstiče takmičarski duh;
- učešće u projektima sa ruskim učenicima preko interneta.

Stepen složenosti zadataka se vremenom povećava, što zavisi od potreba, predispozicija i mogućnosti učenika. Projekti se tematski mogu integrisati sa ličnim interesovanjima učenika matematičke gimnazije (konkretna oblast nauke, umjetnosti, pojave koje ga zanimaju) pa će se na taj način on predstaviti i kao ličnost.

U radu sa učenicima nastavnici treba permanentno da podstiču i motivišu učenike pohvalama.

H. VREDNOVANJE OBRAZOVNO-VASPITNIH ISHODA

Provjeravanje i ocjenjivanje obrazovno-vaspitnih ishoda obavlja se u skladu sa principima nastavnog programa.

Vrednovanje obrazovno-vaspitnih ishoda nastavnik indirektno vrši na svakom času s namjerom da učenicima pruži povratne informacije o sopstvenim postignućima. Uz ukazani sistem vrednovanja stiže se i saznanje kojim učenicima treba uključiti još dodatnih vježbi.

- **Dijagnostičko** provjeravanje je takav oblik provjeravanja, kojim se određuje šta je to što učenici znaju i koji su nedostaci u njihovom znanju. Rezultate koje dobijamo ovim vidom provjeravanja ne ocjenjujemo, niti ih koristimo za različite oblike rangiranja učenika.
- **Redovno** provjeravanje je takav oblik provjeravanja, kojim se utvrđuje kako učenici postižu ciljeve nastave jezika i kakav je napredak pojedinih učenika. Ovaj oblik ocjenjivanja je najčešći i primjenjuje se tokom cijele nastavne godine, praktično na svakom času. Nastavnik treba u ličnoj bilježnici da evidentira odgovore učenika i periodično ih upisuje u odjeljenjsku knjigu i elektronski dnevnik, uz javno obrazloženje, tako da učeniku ostane dovoljno vremena da popravi ocjenu prije kraja klasifikacionih perioda.
- **Konačno provjeravanje znanja** je takav oblik provjeravanja kojim želimo da utvrdimo kako su učenici u cjelini razvili znanja i sposobnosti. Ovaj vid provjere obično se primjenjuje na kraju nastavne godine.

Ocjene se zaključuju na kraju svakog klasifikacionog perioda i upisuju u odjeljenjsku knjigu i elektronski dnevnik. Njihov zbir podijeljen sa četiri predstavlja završnu ocjenu znanja, koja se upotrebljava radi upisivanja u viši razred ili sljedeći stepen obrazovanja.

U skladu s postojećim normama nužno je obavljati kontrolu pređenog gradiva više puta, usmeno i pismeno.

Provjeravanje razumijevanja tekstova za slušanje i čitanje:

Tekstovi za slušanje i čitanje treba da odgovaraju uzrasnom profilu učenika i stepenu njihovog znanja i napredovanja. Učenici slušaju različite vrste audio i video snimaka i čitaju originalne i adaptirane tekstove odgovarajućeg sadržaja. Govornici koriste standardni izgovor, a brzina snimljenog govora postepeno se približava autentičnom govoru. Prije slušanja i čitanja učenicima se daju zadaci uz skretanje pažnje na ključne elemente teksta. Uputstva treba da budu jasna i koncizna, a zadaci treba da sadrže obrazac.

Postupci kojima provjeravamo razumijevanje odslušanog i pisanog teksta vrše se usmeno i pismeno: odgovorima na pitanja, pisanjem bilješki ili rezimea, dopunom rečenica u skladu sa ponuđenim tekstom, zadacima višestrukog izbora, tačno/netačno, davanjem naslova dijelovima teksta, povezivanjem ponuđenih naslova sa odgovarajućim dijelovima teksta, utvrđivanjem redosljed paraagrafa ili slika.

Diktat je oblik vježbe kojom se provjerava poznavanje pravopisa. Učenici tokom prvog slušanja treba da se upoznaju sa sadržajem odslušanog teksta, tokom drugog slušanja zapisuju, a tokom trećeg ispravljaju greške.

Provjeravanje vještine govora

Učenik treba što više da razvija komunikativnu kompetenciju na času stranog jezika. Aktivnosti kojima provjeravamo vještinu govora učenika su interaktivne. Konverzacija se vrši među učenicima ili između nastavnika i učenika. Tehnike rada su igranje uloga, dijalog (diskusija), monolog, prezentacija, izvještaj, opis, projektni zadaci. Aktivnosti mogu biti vezane za tekst ili sliku.

Elementi govora koje ocjenjujemo su:

- pravilnost izgovora, akcenat i intonacija,
- bogatstvo i upotreba leksičkog fonda,
- gramatička pravilnost,
- struktura rečenice (red riječi),
- kreativnost i snalaženje u novim situacijama,
- primjerenost govora situaciji i sagovorniku, svrsi komunikacije i okolnostima,
- tečnost govora,
- samostalno i jasno izražavanje misli,
- poznavanje teme.

Tokom govornih aktivnosti usmjeravamo pažnju samo na neke od elemenata. Svi elementi i kriterijumi za ocjenjivanje moraju biti jasni i poznati učenicima, tako da sami ocijene svoje znanje. Učenicima se mora

pružiti dovoljno vremena kako bi razmislili i odgovorili. Nastavnik ispravlja učenika tokom/nakon aktivnosti u zavisnosti od vrste greške.

Provjeravanje sposobnosti pismenog izražavanja

Pismeno izražavanje provjeravamo različitim tipovima zadataka koji mogu biti vođeni i slobodni, a učenici ih pišu na času ili rade kao domaći zadatak. Učenicima matematičke gimnazije se mogu preporučiti: sastav, komentar, oglas, formalno i neformalno pismo, e-mail, SMS, reklame, CV, kao i dati mogućnost da svoje radove više puta pregledaju. Kod ispravljanja pisanih zadataka nastavnik ukazuje na pozitivne aspekte, ali i skreće pažnju na sve nedostatke. Radove mogu da pregledaju i drugi učenici.

Elementi koje ocjenjujemo su:

- jezička pravilnost,
- jasnoća izražavanja misli,
- poznavanje i obrada teme,
- bogatstvo i prikladnost leksičkog fonda,
- struktura rečenice (red riječi),
- pravopis,
- poruka prilagođena tipu komunikacije i čitaocu,
- struktura pasusa (odlomka),
- koherentnost sastava.

Provjeravanje poznavanja gramatike i leksike

Poznavanje gramatike i leksike provjeravamo usmeno i pismeno, po pravilu, u kontekstu.

Elementi provjeravanja gramatike i leksike su:

- sastavljanje rečenica od ponuđenih/izmiješanih riječi i izraza,
- zadaci višestrukog izbora,
- dopunjavanje pojedinih rečenica po smislu,
- transformacija rečenica,
- određivanje semantike leksema i izraza,
- proširivanje datih riječi u rečenice ili tekstove.

KOMUNIKACIJSKE FUNKCIJE

Učenik:

- poznaje fraze koje se koriste pri upoznavanju, predstavljanju, pozdravljanju prilikom dolaska i odlaska, formalnom i neformalnom oslovljavanju, čestitanju;
- pronalazi, razmjenjuje, provjerava i potvrđuje informacije, postavlja pitanja i odgovara na njih,
- nabraja, opisuje ljude, mjesta, predmete, procese – pripovijeda;
- izražava stavove, mišljenje, uvjerenja: slaganje/neslaganje, uvjerenost, nesigurnost, sumnju, odobravanje/neodobravanje;

- izražava modalnost: stepen vjerovatnoće, mogućnost/nemogućnost, neophodnost, obavezu, sposobnost, dozvolu, želju, namjeru;
- izražava emocije: zadovoljstvo/nezadovoljstvo, sreću, tugu, strah, ohrabrenje, bol, zabrinutost, iznenađenje, zahvalnost, žaljenje, interesovanje, nezainteresovanost;
- predlaže zajedničke aktivnosti, prihvata/odbacuje prijedlog, daje uputstva, izražava molbu, sugestiju i prihvata je ili odbija, traži i nudi pomoć, odgovara na zahtjev, savjetuje, preporučuje, upozorava, traži i daje dozvolu, zabranjuje, poziva, prihvata/odbija poziv;
- započinje i mijenja temu, traži riječ, daje riječ,
- izražava svoje mišljenje, nabraja, navodi primjere, pravi poređenja, izražava uzrok i posljedicu, rezimira, traži mišljenje, donosi zaključke;
- traži da se iskaz ponovi, traži objašnjenje, traži da se riječ napiše;
- razjašnjava eventualne nejasnoće u komunikaciji.

Domaći zadaci i njihova izrada

Domaći zadaci predstavljaju samostalan dopunski oblik rada u nastavi, aktivnosti koje proističu iz svakodnevnih školskih obaveza i kao takve doprinose postizanju nastavnih zadataka, ali se realizuju izvan rada u školi prema uputstvima predmetnog nastavnika. Njima se utvrđuje ono što je rađeno na času s ciljem da se prošire znanja, realizuju vještine i steknu i izgrade navike. Domaći zadaci po obimu treba da budu kratki, srednje težine i tematski raznovrsni. Oni treba da predstavljaju vezu između aktivnosti u učionici i samostalnog rada učenika. Domaće zadatke povremeno treba davati po grupama, jer učenike podstiču na saradnju i druženje, dijeljenje obaveza i usmjeravaju ih na timski rad.

Elementi domaćih zadataka koje učenici rade su:

- samostalni rad u okviru zadatog obrasca,
- samostalno dopunjavanje, razrađivanje datog obrasca.

Provjeru i kontrolu domaćeg zadatka treba vršiti redovno, na početku časa.

Školski pismeni zadaci

Školski pismeni zadaci predstavljaju samostalne pismene radove učenika koji se izrađuju u vrijeme redovne nastave, pod nadzorom i kontrolom nastavnika, u cilju provjere koliko su učenici usvojili znanja i izgradili jezičku kompetenciju, kao sposobnost pismenog izražavanja. U matematičkoj gimnaziji iz ruskog jezika rade se dva pismena zadatka u svakom razredu, po jedan u polugodištu. Pismeni zadatak treba da se realizuje prema planu, utvrđenom na početku školske godine. Izrada pismenog zadatka treba da traje dva školska časa. Obavezno je da se ispravak pismenog zadatka, koji podrazumijeva analizu učeničkih grešaka, uradi odmah na sljedećem času.

Pismeni zadaci treba da obuhvate više elemenata kojima se vrši provjera i kontrola svih jezičkih vještina, po sistemu od jednostavnijeg ka složenijem.

Ako najmanje 50% učenika ne uradi pismeni zadatak za pozitivnu ocjenu, on se mora ponoviti.

Osim pismenih zadataka rade se i test zadaci nakon zaokružene tematske cjeline.

Obavezni načini ocjenjivanja znanja

Ocjenjivanje učeničkih znanja i sposobnosti se nadovezuje na provjeravanje znanja. Praktikuje se češće ocjenjivanje dostignutih ishoda iz svih jezičkih vještina. Postupak ocjenjivanja nastavnik najavljuje unaprijed. Kod ocjenjivanja znanja uzimamo u obzir sljedeće principe:

- tehnike ocjenjivanja (tipovi zadataka) su poznate učenicima,
- uputstva za izradu zadataka su jasna,
- kriterijumi ocjenjivanja su dogovoreni na nivou stručnog aktiva i poznati su,
- ocjenjuje se znanje, a ne neznanje,
- učenike takođe podstičemo da sami učestvuju u ocjenjivanju,
- reprodukcija gramatičkih pravila nije predmet ocjenjivanja.

Konačna ocjena se određuje i postavlja tako što se uzimaju u obzir sve ocjene koje je učenik dobijao u toku nastavne godine. Ona treba da predstavlja put napredovanja učenika, da pokazuje na koji je način izvršeno vrednovanje postignutih obrazovno-vaspitnih ishoda, kao i kakav odnos imaju učenici prema predmetu. Učenik izražava odnos prema predmetu kroz redovno pohađanje nastave, aktivnost na času, samostalnu izradu domaćih zadataka, zainteresovanost za sadržaj i otvorenost prema novim informacijama i savremenim kulturološkim saznanjima.

ELEMENTI OCJENJIVANJA:

- * Razumijevanje
- * Govor
- * Pisanje
- * Jezičke zakonitosti pokrivaju poznavanje leksike i gramatike

	RAZUMIJEVANJE (čitanje i slušanje)	GOVOR	PISANJE	JEZIČKE ZAKONITOSTI
OSNOVNI NIVO	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ razumije mali dio izlaganja/teksta, ▪ sporo odgovara na neka pitanja uz pomoć nastavnika, kratkim odgovorima, ▪ pogrešno ili doslovno prevodi kratke, jednostavne rečenice, ▪ uz pomoć nastavnika povezuje i razlikuje novousvojene leksičke jedinice, ▪ djelimično razumije jezičku poruku. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sporo i netačno se izražava, koristeći kratke, jednostavne rečenice; ▪ potrebna mu je nastavnikova pomoć (podsticaji, potpitanja i objašnjenja); ▪ rijetko prilagođava izražavanje kontekstu ▪ koristi oskudan raspon vokabulara i gramatičkih struktura; greške su brojne i utiču na globalno razumijevanje. ▪ raspon gramatičkih struktura i vokabulara je uglavnom dovoljan, (ranije usvojen, rijetko obogaćen novousvojenim izrazima), greške nastaju u primjeni i ponekad utiču na globalno razumijevanje, ▪ izgovor i intonacija su uglavnom tačni. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uglavnom samostalno piše jednostavnije obrađene tekstualne vrste, ▪ često mu je potrebna pomoć i nije sposoban samostalno da ispravi greške nakon ukazivanja na njih, ▪ tekstovi su ponekad nekoherentni, uz više grešaka koje ponekad ometaju razumijevanje teksta, ▪ jezik ponekad nije prilagođen svrsi i kontekstu, a sadržajna i formalna pravila tekstualne vrste i pisanja ponekad nijesu tačno primijenjena. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ je djelimično usvojio prethodno obrađene sadržaje (ima poteškoća i veći broj grešaka koje ponekad ometaju razumijevanje); ▪ rijetko može objasniti, povezati, uporediti, razlikovati, komentarisati i analizirati usvojene sadržaje; ▪ raspon vokabulara je uglavnom dovoljan, a greške nastaju u tačnoj primjeni i u određenoj mjeri ponekad utiču na globalno razumijevanje.

SREDNJI NIVO	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ razumije veći dio izlaganja ili pisanog teksta, ▪ uglavnom tačno odgovara na pitanja, pravilno dopunjava većinu zadatih rečenica, ▪ može povezati većinu riječi i definicija, ▪ uglavnom može uporediti, objasniti, povezati i razlikovati novousvojene leksičke jedinice, ▪ uglavnom razumije jezičku poruku. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ sporije, ali uglavnom pravilno komunicira u jednostavnijim razgovorima i izlaganjima, ▪ koristi jezik primjereno komunikacijskom kontekstu uz neke greške u upotrebi gramatičkih struktura, odabiru riječi i slaganju rečenica koje ne utiču na globalno razumijevanje, ▪ izgovor i intonacija su uglavnom pravilni, a raspon vokabulara dobar, dok greške nastaju u primjeni, ▪ uglavnom koristi komunikacijske strategije. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ uglavnom samostalno piše različite vrste jednostavnijih tekstova (poruke, pisma i e-mailove) i uglavnom uspješno piše različite vrste tekstova (esej, službeno pismo, članak, izvještaj), ▪ upotrebljava sredstva za postizanje koherencije i kohezije teksta, ima dobar raspon vokabulara i gramatičkih struktura, uz greške koje uglavnom ne ometaju razumijevanje teksta, ▪ jezik je uglavnom prilagođen svrsi i kontekstu, a sadržajna i formalna pravila tekstualne vrste i pisanja su uglavnom tačno primijenjena. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ je usvojio tvorbu i upotrebu gotovo svih gramatičkih sadržaja koji su do tog trenutka obrađeni, te ih uglavnom, uz manju pomoć nastavnika, može objasniti, povezati, uporediti, razlikovati, komentarisati, analizirati i primijeniti u stvarnim komunikacijskim situacijama, ▪ raspon vokabulara je dobar, ali manje greške nastaju u tačnoj primjeni i uglavnom ne utiču na globalno razumijevanje.
VIŠI NIVO	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ u potpunosti razumije usmeno izlaganje i postavljena pitanja, pisani tekst s novim riječima, ▪ pokazuje razumijevanje sadržaja koji još nisu obrađeni u nastavi, (više od očekivanog u odnosu na druge učenike), ▪ u zavisnosti od konteksta i u duha jezika, odgovara na pitanja, dopunjava rečenice, ispravlja netačne tvrdnje i povezuje riječi i njihove definicije, uz rijetke/veoma rijetke greške, ▪ može uporediti, objasniti, povezati i razlikovati novousvojene leksičke jedinice, ▪ u potpunosti shvata jezičku poruku. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ koristi jezik pravilno i primjereno komunikacijskom kontekstu uz pravilan izgovor i intonaciju, tačnu upotrebu gramatičkih struktura i širok vokabular koji tačno primjenjuje, ▪ samostalno i tačno prepričava događaje, postavlja pitanja i odgovara na njih, ▪ uspješno koristi komunikacijske strategije, ne dolazi do prekida u komunikaciji, rijetko/veoma rijetko pravi greške.. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ je samostalan i uspješan u pisanju svih obrađenih tekstualnih vrsta, ▪ uspješno koristi raznovrsna sredstva za postizanje kohezije i koherencije teksta i široki raspon vokabulara i gramatičkih struktura, uz poneku grešku koja ne ometa razumijevanje teksta, ▪ jezik je prilagođen svrsi i kontekstu, a sadržajna i formalna pravila tekstualne vrste i pisanja su tačno primijenjena. 	<p>Učenik:</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ je u potpunosti usvojio tvorbu i upotrebu svih gramatičkih sadržaja koji su do tog trenutka obrađeni, pravilno ih upotrebljava u pisanom i usmenom izražavanju, ▪ raspon vokabulara iz prethodno obrađenih sadržaja je širok i pravilno se primjenjuje, ▪ usvojene sadržaje može potpuno samostalno objasniti, povezati, uporediti, razlikovati, komentarisati i analizirati i primijeniti ih u stvarnim komunikacijskim situacijama i provjerama znanja, uz rijetke/veoma rijetke greške.

I. USLOVI ZA REALIZACIJU PREDMETA (STRUČNA SPREMA I LITERATURA)

Da bi se valjano realizovao nastavni program i podstaklo aktiviranje i interesovanje učenika, neophodna je i primjena savremenih očiglednih sredstava koja olakšavaju proces nastave, pokreću motivaciju i kreativnost i omogućavaju upotrebu različitih metoda. Učionica treba da predstavlja adekvatan i podsticajan prostor, opremljen odgovarajućim savremenim nastavnim sredstvima, kao i informativnim, sazajnim, estetskim sadržajima potrebnim za realizaciju nastavnih programa.

Nastava treba da se odvija u učionici koja je opremljena kompjuterom, projektorom, projekcionim platnom, internet konekcijom s ciljem pozitivnog djelovanja na razvoj kritičkog, analitičkog i kreativnog mišljenja kod učenika.

U matematičkim gimnazijama Crne Gore nastavu ruskog jezika izvode profesori ruskog jezika koji su završili Filološki ili Filozofski fakultet, grupu – ruski jezik i književnost (VII-1, 240 ECTS).

Okvirni spisak literature i drugih izvora:

Komisija preporučuje, ali ne nameće, sljedeće udžbenike ruskog jezika, kao osnovne i pomoćne, uz mogućnost uključivanja i drugih izvora po nahođenju nastavnika, u skladu sa mogućnostima i interesovanjima učenika.

- **Привет 2, Ruski jezik za I i II razred srednje škole, udžbenik**, Nivo B1, prema zajedničkom evropskom okviru za žive jezike (prilagođeno s njemačkog jezika), Radna sveska sa CD-om, Data status, Beograd, 2012. autori: Adler, M.Hajnc, H. G.Kalerhof, T.Lisicki, M.Manevič, E. Nadčuk, K. Šindler, I.Vilant,
- **Привет 3, Ruski jezik za III i IV razred srednje škole, udžbenik**, Nivo B1+, prema zajedničkom evropskom okviru za žive jezike (prilagođeno s njemačkog jezika), Radna sveska sa CD-om, Data status, Beograd, 2012. autori: M.Hajnc, M.Manevič, I.Vilant
- **Gramatika ruskog jezika**, Radmilo Marojević, Zavod za izdavanje udžbenika, Beograd 1983.
- **Školski rusko-srpski rečnik za srednju školu**, Bogoljub Stanković, Zavod za udžbenike, Beograd.

Preporučujemo priručnike:

- **Русский язык в играх: учебно-методическое пособие**; Т.В. Губанова, Е.А. Нивина. – Тамбов; Изд-во Тамб. гос. техн. ун-та, 2007.
- **“Давайте лучше говорить по-русски!”** – gramatička vežbanja za I i II razred gimnazije. Autori: D. Rudan, M. Dobrić, Zavod za udžbenike, Beograd, 1994.
- **“Давайте лучше говорить по-русски! 2”** – gramatička vežbanja za III i IV razred gimnazije. Autor: D. Rudan, Zavod za udžbenike, Beograd, 1998.

Takođe, u vidu dopunske literature, nastavnici mogu koristiti određene djelove sljedećih udžbenika:

- **Ruski jezik za srednje škole za 1. i 2. razred**, Beograd, Zavod za udžbenike, Marija Mežinski, Aleksandar Terzić
- **Ruski jezik za gimnazije za 3. i 4. razred**, Beograd, Zavod za udžbenike, Marija Mežinski, Aleksandar Terzić.
- **До встречи в России - ruski jezik, udžbenici i radne sveske, I - IV razred gimnazije i srednje stručne škole**, Beograd, Zavod za udžbenike, grupa autora (M. Paprić, V. Lazarević Vulović, B. Vićentić...)
- I druga dopunska literatura po izboru nastavnika.

Nastavnicima preporučujemo i nekoliko naslova iz metodike nastave ruskog jezika:

- **Savremena nastava ruskog jezika: sadržaji, organizacija, oblici**, Ksenija Končarević, Slavističko društvo Srbije, Beograd, 2004.
- **Prilozi metodici nastave ruskog jezika**, Vučina Raičević, Zavet, Beograd, 2006.
- **Motivacija i kreativnost u nastavi stranih jezika**, Vučina Raičević, Interpres, Beograd, 2012.
- <https://obuchalka.org/20180731102664/metodika-prepodavaniya-ruskogo-yazyka-ahmedova-l-t-kon-o-v-2013.html>
- <https://avidreaders.ru/book/metodika-prepodavaniya-ruskogo-yazyka-v-zadachah.html>

Elektronski izvori:

www.dic.academic.ru

<http://www.datadidakta.rs/ruski>

<http://www.zlat-edu.ru/>

<http://pozdravok.ru/>

<https://ru.islcollective.com/>

<http://school-collection.edu.ru>

<https://www.cornelsen.de/lehrkraefte/>

<https://festival.1september.ru/>

Predmetni program **RUSKI JEZIK – drugi strani jezik za I, II, III i IV razred matematičke gimnazije**, uradila je Komisija u sljedećem sastavu:

Doc. dr Natalija Milikić, predsjednica

Vesna Vuković, članica

Nataša Rašović, članica

U izradi Predmetnog programa korišćen je prethodno važeći Predmetni program zasnovan na ciljevima, kao Predmetni program za srednje stručne škole zasnovan na ishodima. Pored naših, u izradi Predmetnog programa konsultovani su i predmetni programi iz država u regionu: Slovenija, Hrvatska, Bosna i Hercegovina i Srbija.

Nacionalni savjet za obrazovanje na sjednici održanoj 23. jula 2020. godine, utvrdio je **Predmetni program RUSKI JEZIK – drugi strani jezik za I, II, III i IV razred matematičke gimnazije**.